

SEMINARIE

PREDESTINATIE IN HANDELINGEN?

HANDELINGEN 13:48

De redactie werd geattendeerd op deze bijdrage van prof.dr. D. Holwerda in Met andere woorden (kwartaalblad over bijbelvertalen van het Nederlands Bijbelgenootschap) van december 2007. De stijl van Schriftuitleg van Holwerda past goed bij het Seminarie; wijlen ds. J.D. Janse vroeg tijdens zijn colleges regelmatig aandacht voor het werk van Holwerda.

We geven het u bij deze door – met toestemming van de auteur.

IN DIT NUMMER

Aflossing van de
wacht
PAGINA 2

In memoriam
PAGINA 3

Seminarie online
PAGINA 3

Seminarie is een ANBI
PAGINA 3

Overdracht
penningmeesterschap
PAGINA 4

‘... en allen die voor het eeuwige leven bestemd waren aanvaardden het geloof.’

De tekst boven dit artikel is Handelingen 13:48b zoals vertaald in *De Nieuwe Bijbelvertaling* (NBV). Andere vertalingen bieden een vergelijkbare weergave van dit versdeel, zoals de *NBG-vertaling 1951* (NBG-51): ‘... en allen die bestemd waren ten eeuwigen leven, kwamen tot geloof.’

De tekst van Handelingen 13:48 is dogmatisch geladen. Men meent erin te lezen, dat slechts zij die *door God van eeuwigheid daartoe bestemd zijn*, tot geloof kunnen komen en de zaligheid beërven. Tot staving van die leer vindt men deze tekst aangehaald aan het slot van paragraaf 10 van het eerste hoofdstuk van de Dordtse Leerregels. Een filoloog mag zich echter door een gevestigde dogmatische interpretatie niet laten weerhouden, die tekst nog eens fris te benaderen.

BETEKENIS EN GEBRUIK VAN HET HIER VOORKOMENDE WERKWOORD

Het werkwoord hier in geding (Grieks *tattoo*), komt veelvuldig voor. De grondbetekenis is ‘stellen, plaatsen’. Voor zover het met mensen als object wordt gebruikt, betekent het o.a. het ‘aanstellen’ van een functionaris en het ‘opstellen’ van troepen.

Vanuit die grondbetekenis ontwikkelt zich nu echter een gebruik dat men bij de exegese van onze tekst kennelijk over het hoofd heeft gezien. Men vindt namelijk in de Griekse literatuur nogal eens de verbinding ‘zichzelf stellen’. Dit kan dan bijvoorbeeld betekenen: zich achter iemand scharen, diens zijde kiezen.

Daarbij verdient verder nog de aandacht dat dit reflexieve behalve in de actieve vorm *heauton tatein* (‘zichzelf stellen’) ook in de passieve vorm *tattesthai* (‘gesteld worden’) kan worden uitgedrukt. Zo waarschuwt bij Dionysius van Halicarnassus (*Antiquitates Romanae* 8 47.4) iemand zijn moeder: u moet niet ‘door aan de kant te staan (*tetagmenên*) van hen die mij en uzelf het meest

vijandig zijn, degenen die u het naast zijn als vijanden beschouwen.’ Dat zij *zichzelf* daar geplaatst heeft, blijkt uit het vervolg (47.5), waar hij zegt: ‘maar als u *zichzelf* voortaan aan mijn zijde *zult plaatsen* (*seautên taxeis*) (...) dan zal ik alles hebben wat een mens maar begeren kan.’

In diezelfde, dat is reflexieve, zin is de frase *pros tên toon Lakedaimonioon (...) xummachian etacht-hēsan* in Thucydides, *Historiae* 3 86.2 te verstaan: ‘(...) die zich bij het bondgenootschap van de Lacedaemoniërs *hadden aangesloten*’ (In het lexicon van Liddell-Scott-Jones vertaalt men terecht: ‘to join it’)¹.

VERDERE ONTWIKKELING

Op dit punt is de betekenisontwikkeling van deze woordverbinding niet stil blijven staan. Men vindt *tattein heauton eis* (of *pros of epi*) *ti*, dat is letterlijk ‘zich tot iets stellen’ ook gebruikt in de zin van kiezen voor een bepaald beroep, en dan ook zich daarop instellen, dat wil zeggen zich daarop toeleggen.

vervolg artikel op pagina 2 ►

► *vervolg artikel van pagina 1*

In het vijftiende hoofdstuk van Plutarchus' verhandeling *Over de broederliefde* (486a) wordt betoogd hoe goed het is, als de ene broer de ander niet naar de kroon steekt, maar met deze probeert samen te werken, al moet hij dan met een lagere positie genoegen nemen. Als voorbeelden van deze juiste houding worden genoemd Craterus en Perilaüs. Beiden hadden hun broer (respectievelijk Antigonus en Casander) de koninklijke waardigheid niet betwist, maar *epi to stratêgein kai oikourein etatton heautous*, dat wil zeggen ze richtten zich op (zetten zich in voor) legerleiding en bewaking.

In zijn *Voorschriften betreffende het staatsmanschap* 15 (812-813) noemt Plutarchus nog een voorbeeld van zo'n bescheiden opstelling: een zekere Eubulus ambieerde, ondanks het grote aanzien dat hij genoot en de grote invloed die hij had, geen hoge positie, maar bezorgde de staat een goed nationaal inkomen *epi ta chrêmata taxas heauton*, dat wil zeggen door zich aan de financiën te wijden.

Een opvallende parallel hiervan vinden we in Xenophons *Agésiläus* 2 25. Toen deze Agesiläus te oud was geworden om hetzij bij de infanterie hetzij bij de cavalerie een veldtocht mee te maken, zag hij dat de staat te weinig geld in kas had, om een bondgenoot te kunnen krijgen, en *epi to porizein tauta heauton etaxen*, dat wil zeggen zette hij zich ervoor in, dat geld bij elkaar te krijgen.

Uit de laatste voorbeelden wordt duidelijk, dat datgene *waarop men zich toelegt* niet eens een beroep hoeft te zijn. Het kan ook gaan om een bepaald *aandachtspunt*. Zo lezen we bij Xenophon, *Memorabilia* 2 4.6: 'De goede vriend stelt zich in op (Grieks *heauton tattei pros*) alles wat zijn vriend te kort komt', dat wil zeggen hij richt zijn aandacht op diens behoefte, spant zich in om daarin te voorzien.

In die zin nu komen we de bewuste verbinding ook tegen in het Nieuwe Testament, en wel in 1 Korintiërs 16:15, waar wordt gezegd over Stefanus en zijn huisgenoten 'dat ze zich in dienst van de heiligen hebben gesteld (*tetaxan heautous eis*)' (NBV). Anders gezegd: ze hebben zich erop toegelegd hun medegemeenteleden te dienen².

HET VERBAND VAN HANDELINGEN 13:48

Welnu, als we in Handelingen 13 het *tetagmenoi* eens in die reflexieve zin zouden opvatten, juist zoals het *tetagmenên* in de boven aangehaalde passage in Dionysius van Halicarnassus is gebezigd, zou de vertaling luiden: 'allen die zich hadden toegelegd op het eeuwige leven aanvaardden het geloof.'

Tot onze verrassing zien we, hoe juist deze betekenis door het tekstverband wordt aanbevolen³. Paulus heeft immers vlak daarvoor tegen de Joden gezegd, dat zij, gezien hun afwijzing van Gods boodschap, het eeuwige leven blijkbaar niet op prijs stelden (Handelingen 13:46). En nu krijgen we in vers 48 de tegenhanger: onder de heidenen zijn er die juist uit zijn op dat eeuwige leven! En als zij Paulus' boodschap horen, beseffen ze: daar hebben we wat we zochten, waar we ons op richtten; en ze komen tot geloof⁴.

Zulke heidenen *beantwoorden aan Gods bedoeling*. Straks in Athene zal Paulus zeggen: het was Gods bedoeling dat de volken, die hij verspreid over de aarde deed wonen, 'God zouden zoeken, of ze Hem te pakken konden krijgen en vinden' (Handelingen 17:27, NBG-51). Ze moesten – zo wilde God – proberen *God te leren kennen*. En wat is dat anders dan het eeuwige leven zoeken? Zegt Jezus niet: 'Het eeuwige leven, dat is dat zij u kennen, de enige ware God, en hem die u gezonden hebt, Jezus Christus' (Johannes 17:3, NBV)? Cornelius was een heiden van dit type (Handelingen 10:1-2). Van hem stelt Petrus dan ook vast: 'in ieder volk staat wie Hem vreest en het recht betracht, God aan' (Handelingen 10:35, NBG-51)⁵. En dat is exact wat Paulus schrijft in Romeinen 2: 'Aan wie het goede doet en daarin volhardt, aan wie glorie, eer en onsterfelijkheid

zoekt, schenkt hij het eeuwige leven. (...) de Joden in de eerste plaats, maar ook de andere volken' (Rom. 2:7-10, NBV).

God hoeft slechts een eind te maken aan hun *onwetendheid* (Handelingen 17:30) en hun Jezus Christus voor te houden. Dan vinden ze in hem het eeuwige leven, waar ze op uit waren.

NOTEN

- (1) Voorbeelden van een zo gebezigd passivum vindt men in het Nieuwe Testament onder meer in Handelingen 8:29 *kollêthêti* ('voeg u bij') en in Handelingen 4:27 *sunêchthêsan* ('sloten zich aaneen'). Zie verder A.T. Robertson, *A Grammar of the Greek New Testament in the light of historical research*[†], Nashville 1923, 333 (e).
- (2) Deze uitdrukking heeft parallellen bij Plato, *Respublica* 2 371c en *Politicus* 289e.
- (3) Hoe ook in het Nederlands het verleden deelwoord 'gesteld' een vergelijkbare wending heeft genomen, zien we in de uitdrukking 'op iets gesteld zijn'. Hoe *passief* dat 'gesteld zijn' er formeel ook uit mag zien, hier is geen sprake van een *positie waarin een ander* je heeft gebracht. Nee, je hebt zelf een bepaalde instelling aangenomen ten aanzien van iets.
- (4) Dat heidenen tot geloof komen, waar Israëlieten Jezus afwijzen, begint zich al tijdens Jezus' verblijf op aarde af te tekenen, zie bijvoorbeeld Matteüs 8:10-12.
- (5) Vergelijk ook Maleachi 1:11.

Dr. D. Holwerda is emeritus hoogleraar Griekse taal- en letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

AFLOSSING VAN DE WACHT

Van tijd tot tijd mogen mensen terugtreden om voor anderen plaats te maken. In ieder gezond bestuur gebeurt dat. Zo achtte het Seminariebestuur de tijd gekomen om plaats te maken voor jongeren, die twee oudgedienden mogen vervangen.

Onze penningmeester, br. Th. Binnendijk, treedt af om leeftijdsredenen. En de voorzitter, ds. Blokhuis, na 35 jaar, om-

dat zijn gezondheid niet optimaal is. Werkers doen een stapje terug, maar het werk gaat door. Daar danken we de Here voor.

De nieuwe voorzitter wordt ds. G. van Keulen, de nieuwe penningmeester br. C. Souman. We wensen hun alle goeds toe in hun werk voor het NGS.

Blokhuis

IN MEMORIAM DR J.P. STOOP

Juist op een dag, waarop het Seminariebestuur vergaderde, vond de begrafenis van onze broeder J.P. Stoop plaats. Het was net te laat om te reageren in het Seminarienieuws - de inhoud was al ter perse. Daarom willen we in dit nummer aandacht geven aan het heengaan van een bestuurslid, dat we graag langer in ons midden hadden gezien. De weg die God met hem ging, was een andere dan wij gehoopt en gebeden hadden.

J.P. Stoop

Onze broeder Jan Pieter Stoop heeft als bestuurslid het Seminarie gediend in moeilijke jaren. Moeilijk voor het Seminarie, moeilijk ook voor de kerkenraad waarvan hij in die tijd voorzitter was. We hebben diepgaande gesprekken gevoerd, telkens als ik hem met mijn auto van station Baarn naar het kerkgebouw in Spakenburg bracht... Er groeide al snel een sfeer van onderling vertrouwen.

In de vergaderingen was dr. Stoop geen veelprater, maar wel een man die op het juiste ogenblik juiste opmerkingen maakte.

Doctor Jan Pieter Stoop kwam uit een echt gereformeerd gezin in Zwijndrecht. Zijn belangstelling voor geschiedenis bleek al op de J.V. Zijn on-

derwijs-loopbaan bracht hem van het lager naar het middelbaar onderwijs. In Amsterdam, waar hij een geliefd en gerespecteerd geschiedenisleraar was. Van huis uit had Stoop een grote liefde voor de Antirevolutionaire Partij meegekregen. Daarvan legde ook zijn promotie getuigenis af, op 27 september 2001. Het proefschrift heet 'Om het volvoeren van een christelijke staatkunde'. Het gaat over de A.R. Partij in het interbellum en wil recht doen aan de vaak miskende figuur van Colijn.

Wij hebben in Jan Stoop een bekwaame, gelovige bestuurder verloren. Zijn liefde voor het Christelijk onderwijs strekte zich onmiskenbaar ook uit tot het Nederlands Gereformeerd Seminarie.

Wij houden hem in dankbare gedachten als een begaafde en tegelijk nederige broeder. Moge de Here onze God zijn weduwe, mevrouw B. Stoop- Le GUIJT, rijk vertroosten.

L.W.G. B.

SEMINARIE ONLINE

Wist u al dat het Seminarie ook een website heeft? Misschien al wel, maar onlangs is de site ook nog eens vernieuwd.

U vindt er algemene informatie over het seminarie, u kunt er de studiegids downloaden, maar ook andere artikelen of publicaties en in de kantlijn vindt u nieuwtjes. Naast het Seminarienieuws is dit voor ons een andere manier om u te informeren over het reilen en zeilen van het Seminarie. Bedoeling is de komende tijd meer en meer informatie toe te voegen. Natuurlijk hopen we op deze wijze ook in contact te komen met potentiële predikanten. Helpt u ons en wijst u mensen in uw omgeving ook eens op de site...?

O ja: de nummers van Seminarienieuws verschijnen natuurlijk ook online. Het adres: www.ngseminarie.nl en bij vragen kunt u gebruik maken van het email adres: info@ngseminarie.nl

De webmaster: Hans Janse

Hans Janse

SEMINARIE IS EEN ANBI

Wat is nu een ANBI, zult U zich wellicht afvragen.

Mogelijk hebt u vorig jaar in de krant gelezen dat de belastingdienst de lijst van instellingen waaraan U giften kunt overmaken die U voor Uw inkomen kan aftrekken eens kritisch zou gaan bekijken en daarin zou gaan schrappen.

Nu dat is inmiddels gebeurd en daarbij is het Seminarie op die lijst gebleven.

Onze stichting is als zodanig dus aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling.

Kortweg dus is het Seminarie aangemerkt als een ANBI.

[Giften blijven aftrekbaar voor Uw belasting aangifte.](#)

Th. Binnendijk

OVERDRACHT PENNINGMEESTERSCHAP

Op 23 februari droeg br. Binnendijk de financiële stukken en boeken over als afsluiting van zijn penningmeesterschap. Br C. Souman uit Wezep neemt het stokje over. Br. Binnendijk was daarvoor naar Wezep gekomen, met enkele (verhuis)dozen vol met bescheiden.

Dat betekende voor hem een einde aan een jarenlange werkzaamheid ten behoeve van het Seminarie. In 1986 benaderde br. Kerkhof hem met het verzoek om het werk van de toenmalige penningmeester br. G. Sneep over te nemen. Br. Binnendijk: "Ik had geen enkele boekhoudkundige ervaring, haalde op de HBS een onvoldoende voor boekhouding, en was 'technéut', werkzaam in het havenbedrijf van Rotterdam". Maar br. Kerkhof wist hem over te halen deze functie op zich te nemen. Dat betekent dat hij iets meer dan 21 jaar de penningen beheerd heeft.

Br. Binnendijk ontwikkelde een effectief systeem. De adressen van de leden van de Ned. Geref. Kerken werden verzameld. Op ieder adres dat bekend was, werd 4 maal in het jaar het Seminarienieuws bezorgd, via de drukker Buijten & Schipperheijn, mét een accept-girokaart. Dat leverde vele jaren vele giften op, naast de collecten die veel kerken hielden. En, de boeken werden nauwkeurig bijgehouden, zoals bleek. In de loop van de jaren kwamen er meer taken bij: de adressen bijhouden, contacten met de plaatselijke correspondenten, de regeling van de huur van Filalthes, het gebouw in Amersfoort waar we onze colleges konden houden en onze bibliotheek konden vestigen, en de afronding en uitgave van de Jaarverslagen. Als iets naar de idee van br. Binnendijk niet goed liep, dan nam hij contact op, hetzij met trouwe, vaste donateurs, hetzij met een correspondent, hetzij met een student, die financiële ondersteuning ontving voor zijn studie, hetzij met een docent.

Hoogtepunten in de afgelopen periode waren enkele reizen naar Israël, die georganiseerd konden worden voor studenten en eventuele andere belangstellenden. Ook is er dankbaarheid voor de stroom van giften die de afgelopen jaren binnenkwamen, zodat bijna steeds goed in de kosten voorzien kon worden. Maar de jaren gingen toenemen, en br. Binnendijk gaf al meer dan eens aan dat hij graag het werk zou willen overdragen. In de persoon van br. C. Souman is een bewaarde vervanger gevonden. Hij heeft jarenlang als boekhouder/administrateur gewerkt aan wat in Wezep 'de aardappelfabriek' genoemd wordt. In 2007 kon hij met functioneel leeftijdsontslag, zij het dat hij nog enige tijd een dag in de week op zijn oude stek zit.

We zijn dankbaar voor de jarenlange trouwe en energieke inzet van br. Binnendijk. In een vergadering van het Bestuur heeft ds. Blokhuis al afscheid van hem genomen. Moge de Here hem geven nog goede jaren te mogen genieten, samen met zijn vrouw.

We zijn ook blij dat de 'vakman', br. Souman zijn plaats wil innemen.

Het werk van br. Binnendijk is opgesplitst: br. H. Strating uit Nunspeet beheert de adressen voor Seminarienieuws en correspondenten. Zo is de taak van de penningmeester afgeslankt en beperkt tot het eigenlijke werk. Geve de Here dat dit werk ook in de komende jaren voortgang mag hebben, tot zegen van de kerken.

Ds. G. van Keulen

COLOFON

Bestuur van de Stichting
ds. G. van Keulen, Wezep
(voorzitter)

J. Brouwer, Hellevoetsluis
(secretaris)

C. Souman, Wezep
(penningmeester)

ds. K.D. Huizinga,
Hardinxveld-Giessendam
J.D. Janse, Apeldoorn
H. Strating, Nunspeet
ds. C. de Winter, Culemborg

Stichting Nederlands
Gereformeerd Seminarie
Adres van de opleiding:

Havik 27,
3011 EX Amersfoort
Secretaris:

J. Brouwer, Zeegat 34,
3224 SJ Hellevoetsluis,
tel. 0181 - 327425

Penningmeester:
C. Souman,

De Soppeweg 4
8091 CB Wezep
tel. 038 - 3762014
csouman@hetnet.nl

website:
www.ngseminarie.nl

Financiële bijdragen:
postrekening 3150089 of
bankrekening 483976474,
beide t.n.v. St. Nederlands
Gereformeerd Seminarie te
Wezep.

Het *Seminarienieuws* verschijnt vier keer per jaar.

Redactieadres:

ds. J.W. Ploeg
Dr. J.M. den Uylstraat 8
4207 NK Gorinchem

ISSN 1383-0228